

Verzet van een stad

De ontwikkelingen rondom Ashkelon vanaf de Eerste Kruistocht tot aan de inname in 1153

Bachelor eindwerkstuk

A.J. van den Hoven van Genderen

Geschiedenis

Universiteit Utrecht

05-01-2014

Aantal woorden: 7356

Jan Pieter de Baat

4008316

j.p.t.debaat@students.uu.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De inname van Ashkelon	5
De stad Ashkelon	5
De belegering van Ashkelon	6
De ontwikkelingen van 1099 tot 1153	10
Verschillende fasen	10
Fortenbouw	12
De slag bij Ashkelon	14
Voor de veldslag	14
De slag bij Ashkelon	16
Ontwikkelingen na de veldslag	17
Conclusie	18
Bibliografie	21
Primaire bronnen	21
Secundaire bronnen	21

Inleiding

In het tegenwoordige Israël ligt in het zuidwesten een havenstad aan de Middellandse Zee, genaamd Ashkelon. Ashkelon is een stad met een uitgebreide geschiedenis, waarin ook de middeleeuwen een belangrijke plaats inneemt. Al tijdens de Eerste Kruistocht, die plaatsvond van 1096 tot 1099, vond er in 1099 een belangrijke slag plaats bij de stad. Een groot Fatimidenleger trok vanuit Egypte op tegen de kruisvaarders. Het kwam tot een treffen bij de stad Ashkelon. Het Fatimidenleger werd op verpletterende wijze verslagen en de overlevenden trokken terug naar Egypte. Toch zetten de kruisvaarders na deze overwinning hun zinnen niet op de stad zelf. Ashkelon bleef namelijk in de handen van moslims.

Ashkelon wordt tegenwoordig gezien als één van de belangrijkste plaatsen in het Heilige Land. Twaalf centra uit die tijd worden door hedendaagse onderzoekers omschreven als steden, waar Ashkelon dus toebehoorde.¹ Daarnaast lag de stad strategisch gezien zeer gunstig voor de kruisvaarders, namelijk in het zuiden tegen het grondgebied van het Fatimidisch kalifaat aan.² Dat was echter nog niet alles. Doordat de kruisvaarders de stad niet innamen in 1099 kregen ze te maken met een vijandelijke stad binnen eigen grondgebied. Ashkelon was dan ook het enige moslimbolwerk dat in het begin van de twaalfde eeuw een bedreiging vormde.

Fulcher van Chartres, de kapelaan van koning Boudewijn I (1068-1118), heeft meerdere malen opgetekend hoe de inwoners van Ashkelon een gevaar vormden voor de kruisvaarders. Boudewijn I was de eerste koning van Jeruzalem van 1100 tot 1118. In het begin van de twaalfde eeuw verbleef Fulcher van Chartres in Jeruzalem en schreef hij de *Historia Hierosolymitana*, dat bestaat uit drie boeken. In zijn werk ging Fulcher voornamelijk in op de gebeurtenissen rondom Jeruzalem. Zo schreef hij ook over de ongeregeldeheden die plaats vonden in verband met Ashkelon.³ Hij schreef onder andere het volgende:

At length in the month of November of the same year the men of Ascalon, boiling over in their usual savagery, places ambushes in the foothills of our mountains between Ramla and Jerusalem. Their purposes was to fall upon and seize a party of our people who they learned were about to go from Joppa to Jerusalem.⁴

Fulcher laat in dit citaat zien dat er het hele jaar door gevaar vanuit Ashkelon dreigde. Bijvoorbeeld op het moment dat de christelijke troepen op militaire campagne waren. Dat waren momenten

¹ R. Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories* (Cambridge, 2007) 93.

² J. Riley-Smith, *The Atlas of Crusades* (New York, 1991) 35.

³ Fulcher of Chartres, *A History of the Expedition to Jerusalem 1095-1127*, vert. H.S. Fink (Knoxville, 1969)

3.

⁴ Fulcher, *A history of the expedition to Jerusalem 1095-1127*, 191.

waarop de troepen vanuit Ashkelon vaak toesloegen. Daarnaast vielen ze ook geïsoleerde dorpen en reizigers aan.⁵ Ashkelon zorgde voor een continue bedreiging voor de zuidelijke inwoners, landerijen, dorpen en steden van de kruisvaarders.

Ashkelon was dus een belangrijk centrum, strategisch gelegen en het zorgde voor een continue dreiging voor de kruisvaarders. Deze kenmerken van Ashkelon roepen dan ook al snel de vraag op waarom het kruisvaardersleger niet direct een poging gedaan heeft om de stad in te nemen. Ofwel: waarom werd Ashkelon pas in 1153 ingenomen en niet in 1099 tijdens de Eerste Kruistocht?

In het eerste hoofdstuk wil ik gaan kijken hoe de belegering zich in 1153 heeft afgespeeld. Dit schetst een beeld hoe de stad uiteindelijk in de handen van de kruisvaarders gekomen is. Het tweede hoofdstuk bevat de kern van dit paper. In het tweede hoofdstuk wil ik de periode tussen de slag bij Ashkelon in 1099 en het beleg van Ashkelon in 1153 beschrijven. Zoals al eerder in deze inleiding beschreven, heeft Ashkelon het in deze periode de kruisvaarders meerdere malen moeilijk gemaakt. Dit riep bij mij al snel de vraag op waarom de kruisvaarders Ashkelon niet in een eerder stadium hebben veroverd. In het derde en laatste hoofdstuk wil ik gaan kijken naar de slag bij Ashkelon in 1099. Wat heeft zich daar afgespeeld en waarom is men uiteindelijk niet overgegaan tot een belegering van Ashkelon?

In het onderzoek zal gebruikt gemaakt worden van zowel primaire als secundaire bronnen. Als primaire bron kwam Fulcher of Chartres al voorbij in de inleiding. Fulcher van Chartres beschrijft de slag bij Ashkelon en geeft een verslag van de gebeurtenissen die plaatsvonden in de periode tot het beleg van Ashkelon in 1153. Willem van Tyrus (1130 – 1185), de aartsbisschop van Tyrus, heeft een uitgebreid verslag geschreven over de belegering en verovering van Ashkelon in 1153. Verder wordt er gebruik gemaakt van verschillende secundaire bronnen. Deze bronnen baseren zich veelal op belangrijke historici op het gebied van kruisvaart zoals R.C. Smail, J. Prawer en S. Runciman.

⁵ Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories*, 155.

De inname van Ashkelon

Het enige moslimbolwerk dat zich binnen het territorium van de kruisvaarders bevond, moest er in 1153 ook aan geloven. Nadat er tijdens de Eerste Kruistocht grote delen van het Heilige Land waren ingenomen was Ashkelon altijd een bron van verzet gebleven. In dit hoofdstuk zal naar voren komen hoe de stad is ingenomen. De informatie die we hierover hebben komt voornamelijk van Willem van Tyrus, aartsbisschop van Tyrus. Willem van Tyrus heeft veel geschreven over de ontwikkelingen in het Heilige Land en zo ook over de belegering en inname van Ashkelon in 1153. Hedendaagse historici hebben weinig geschreven over de inname van Ashkelon. De historicus Ellenblum haalt de belegering wel aan in zijn boek *Crusader Castles and Modern Histories*⁶, maar ook hij baseert zich puur op Willem van Tyrus. Om die reden heb ik besloten om in het eerste hoofdstuk een beschrijving te geven van de belegering. Deze beschrijving is gebaseerd op het verslag van Willem van Tyrus.

De stad Ashkelon

Allereerst is het belangrijk dat er een beeld wordt geschetst van hoe de stad er destijds heeft uitgezien. Willem van Tyrus heeft een goede beschrijving gegeven van hoe de defensieve werken van de stad eruit gezien moet hebben. Hij schreef dat Ashkelon was gelegen in een soort bassin. Dit bassin was lichtelijk gekanteld richting de zee. De stad werd omring door heuvels, waarop de muren zijn gebouwd met daarin wachttorens. De stad had een solide uitstraling en Willem van Tyrus schrijft dan ook dat de muren van de stad bijeen werden gehouden door cement dat zo hard was als steen. De stad had vier poorten. Deze poorten werden door nog hogere en beter versterkte torens dan die in de stadsmuur beschermd. De belangrijkste poort was de zogenaamde Grote Poort. Die poort werd ook wel de Jeruzalem Poort genoemd. Daarnaast waren er ook nog de Zee Poort, de Jaffa Poort die gericht was op de stad Jaffa en een derde poort die aan de kant van de stad Gaza stond.⁷

Binnen de stad zouden geen waterbronnen geweest zijn, ook niet in de buurt van de stad. Maar verschillende putten binnen en buiten de stad zorgden voor toegang tot drinkwater. Daarnaast hadden de inwoners van Ashkelon ook verschillende waterreservoirs laten bouwen om de stad van drinkwater te kunnen voorzien in tijd van schaarste. Dit water moest volgens Willem van Tyrus ook gebruikt worden om de omliggende velden te irrigeren. Als dit niet gebeurde zouden deze velden door het vele zand dat er lag onvruchtbaar zijn. Door bemesting en irrigatie met water was het voor de inwoners van Ashkelon toch mogelijk om hier het een en ander te verbouwen.⁸

⁶ Ibidem, 215-216.

⁷ William of Tyre, *A History of Deeds Beyond the Sea*, vert. A.C. Krey, E. Atwater, W. Babcock en C. Augustus (New York, 1943), 219.

⁸ Tyre, *A History of Deeds Beyond the Sea*, 219.

De belegering van Ashkelon

In 1153 was het dan zover, meer dan vijftig jaar nadat de eerste kruisvaarders grote delen van het Heilige Land veroverd hadden moest ook het islamitische bolwerk in het zuiden veroverd worden. Ashkelon bleek door de jaren heen een gevaar en een last te zijn. De verovering van deze stad zou zorgen voor meer stabiliteit en rust voor het koninkrijk Jeruzalem. Maar doordat de stad al meer dan 50 jaar in vijandelijk gebied gelegen was kregen de kruisvaarders te maken met een bevolking die meer dan getraind was. Willem van Tyrus schrijft dat de belegeraars vanaf het begin tot aan het einde van de belegering in de minderheid geweest waren. De stad was goed bewapend en veel inwoners waren in staat om een wapen te hanteren. Dit zorgde ervoor dat het veroveren van Ashkelon een vrijwel onmogelijke taak was voor de kruisvaarders.⁹

In 1153 was er, in tegenstelling tot de Tweede Kruistocht (1145-1149), wel een vloot voor handen. Hierdoor kon de stad vanaf zee worden geblokkeerd. Een zeeblokkade was noodzakelijk aangezien dat de enige mogelijkheid was om aanvoer van wapens, voedsel en andere goederen vanuit Egypte een halt toe te roepen. De vloot werd aangestuurd door Gerard van Sidon (? – 1171), terwijl de troepen op het land zich onder leiding van koning Boudewijn III van Jeruzalem zich rondom Ashkelon opstelden in tentenkampen. Vanuit deze tentenkampen werden vrijwel dagelijks aanvallen uitgevoerd op de stad. Maar zoals al eerder gezegd wisten de inwoners van de stad hoe ze wapens moesten hanteren. Daar kwam nog eens bij dat door alles wat de inwoners van Ashkelon in de afgelopen 50 jaar had veroorzaakt ze waarschijnlijk niet hoefden te rekenen op genade bij verlies van de belegering.¹⁰

Ellenblum schrijft dat de kruisvaarders met de belegering van Ashkelon de tactieken gebruikten die de jaren daarvoor ook succesvol waren geweest. Een belegering waarbij de nadruk op het landleger lag, waarbij met steun van artillerie aanvallen op de stad werden uitgevoerd. Doordat de kruisvaarders de overhand hadden op het land konden ze alle toevoerroutes richting de stad afsluiten. Hierdoor was alleen toegang over zee mogelijk, waar de kruisvaarders tijdens de belegering van Ashkelon een vloot hadden liggen. Er werd volgens Ellenblum vrijwel geen gebruik gemaakt van de belegeringstechnieken van de moslims. De tactiek van de moslims was om de fortificaties te verzwakken door te ondergraven.¹¹

De aanvallen op Ashkelon gingen volgens Willem van Tyrus zeker twee maanden door. De kruisvaarders hadden het volgens hem overigens niet slecht. Er waren voldoende goederen op voorraad om te leven zoals men normaal in de stad ook leefde. Daarnaast was het met de veiligheid

⁹ Ibidem, 220.

¹⁰ Ibidem, 220-221.

¹¹ Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories*, 216.

in het kamp ook goed gesteld. Willem schrijft dat nadat er verkenners in de omgeving van Gaza gesitueerd waren er geen problemen meer waren met verrassingsaanvallen van de Egyptenaren.¹²

Pasen in het jaar 1153 bleek gunstig uit te pakken voor de kruisvaarders. Het christelijke feest zorgde voor een stroom aan pelgrims naar het Heilige Land en hier werd dankbaar gebruik van gemaakt. In een raad, onder leiding van de koning van Jeruzalem, werd besloten dat de zeelieden en pelgrims op koninklijk bevel werd verboden om terug te keren naar hun eigen land. Deze zeelieden en pelgrims werd geld beloofd als ze deelnamen aan de belegering en daarnaast zouden ze bijdragen aan een goede zaak voor het christendom. Doordat ook de zeelieden werd verboden om terug te keren kregen de kruisvaarders bij de belegering veel schepen erbij. Willem van Tyrus schrijft dat binnen een paar dagen het leger enorm in grootte toenam, zowel ridders als sergeanten melden zich aan bij het belegeringsleger. Dit zou volgens Willem tot euforie hebben geleid in het kruisvaardersleger, terwijl men in de stad Ashkelon zo snel mogelijk hulp verlangde van de Egyptische kalief.¹³

Er werden tijdens de belegering meerdere pogingen gedaan om de stad te kunnen innemen. Eén daarvan werd uitgevoerd na de toestroom van pelgrims en zeelieden na Pasen. Van de verschillende schepen die waren meegebracht door de zeelieden werden er verschillende opgekocht door de kruisvaarders. Van deze schepen werd een belegeringstoren gemaakt. Deze toren werd zo in elkaar gezet dat hij naar de muur kon worden gereden zonder dat de personen erin of de personen die de toren voortduwden geraakt konden worden. De inwoners van Ashkelon probeerden uit alle macht de toren te vernietigen, maar dit lukte niet. De stedelingen zorgden ervoor dat waar de toren de muur zou bereiken de sterkste soldaten stonden. Dit leidde ertoe dat er verschillende dagen lang veel doden en gewonden aan beide zijden vielen.¹⁴

Volgens Willem van Tyrus kregen de kruisvaarders na vijf maanden van belegering eindelijk het gevoel dat de kans om de stad in te nemen was toegenomen. Echter de hulp die de inwoners van de Egyptische kalief hadden gevraagd bleef niet onbeantwoord. Door een gunstige wind had de Egyptische vloot er niet lang over gedaan om Ashkelon te bereiken. Willem schrijft dat er werd gezegd dat er wel 70 Egyptische galeien en meerdere andere schepen arriveerden, Al deze schepen waren volgeladen met mannen en wapens. Het aanzicht van deze vloot zorgde ervoor dat het moraal van de inwoners van Ashkelon verhoogd werd. Hierdoor gingen ze op meerdere plekken opnieuw het gevecht aan met de kruisvaarders. Ook rekruten uit Egypte zouden volgens Willem van Tyrus maar wat graag het gevecht aangaan met de kruisvaarders, totdat ze ontdekten dat de kruisvaarders niet

¹² Tyre, *A History of Deeds Beyond the Sea*, 221.

¹³ Ibidem, 221-222.

¹⁴ Ibidem, 222-223.

de minste tegenstanders waren. Dit zou in het begin hebben geleid tot grote verliezen onder de nieuwe soldaten vanuit Egypte.¹⁵

In de tussentijd bleven de kruisvaarders doorgaan met de aanvallen op de stad, met name rond de Grote Poort (ofwel de Jeruzalem Poort). De toren die de kruisvaarders hadden gebouwd van het hout van de schepen zorgde nog steeds voor gevaar. Willem van Tyrus schrijft dat de toren niet enkel een bedreiging vormde voor de stedelingen en soldaten die zich op de muur en in de toren bevonden, maar de toren was eveneens een bedreiging voor de inwoners van de stad die zich op de straten waagden. Dit leidde er toe dat de stedelingen met elkaar in overleg gingen. Ze kwamen tot de conclusie dat de toren moest worden vernietigd, aangezien hij voor teveel gevaar voor de inwoners zorgde. Willem van Tyrus schreef dat de beste mannen van de stad werden uitgezocht om hout te gooien in de ruimte tussen de toren en de muur. Wanneer er genoeg hout zou liggen zou dit door middel van olie aangestoken kunnen worden.¹⁶

Toen het vuur werd aangestoken stak er volgens Willem van Tyrus een hevige wind op vanuit het oosten. Deze wind zorgde ervoor dat het vuur niet tegen de toren, maar juist tegen de muur werd aangeblazen. Willem van Tyrus zag dit als goddelijke genade, maar wat het ook geweest mag zijn de fundering van de muur werd ernstig verzwakt en stortte in. De kruisvaarders snelden op het gat in de muur af, maar Bernard de Tremelay, de grootmeester van de Tempeliers, hield de kruisvaarders tegen. Niemand mocht naar binnen behalve de Tempeliers. Willem van Tyrus schreef dat er werd gezegd dat hij dit deed zodat zijn eigen mannen het grootste gedeelte van de oorlogsbuit konden opstrijken. In die tijd was het namelijk zo dat wat men te pakken kreeg bij een belegering ook in het bezit mocht blijven van diegenen. Ongeveer veertig Tempeliers wisten de stad in te komen, maar degenen die hen zouden volgen wisten er niet te komen. Dit zorgde voor een slachting onder de Tempeliers door de stedelingen.¹⁷

Door de slachting op de Tempeliers kregen de stedelingen weer moed. Ze verzamelden zich op de plek waar de muur was ingestort en begonnen het gat op te vullen met boomstammen en ander hout. Al snel was de zwakke plek weer hersteld en de muur bij de Grote Poort weer ondoordringbaar. De inwoners van Ashkelon begonnen de kruisvaarders uit te dagen. Dit deden ze onder andere door de lichamen van de gedode Tempeliers aan touwen aan de muur te laten bungelen. Ze waren echter volgens Willem van Tyrus er zich wel degelijk van bewust dat de fundamente van de muur en de omliggende toren ernstig beschadigd waren. Desalniettemin zou het moraal van de kruisvaarders door deze gebeurtenis een flinke deuk hebben opgelopen.¹⁸

¹⁵ Ibidem, 223-224.

¹⁶ Ibidem, 225-226.

¹⁷ Ibidem, 226-227.

¹⁸ Ibidem, 227-228.

Uit op wraak ging koning Boudewijn van Jeruzalem in overleg met zijn aanvoerders. De meningen zouden erg verschild hebben, maar uiteindelijk kwamen ze tot overeenstemming dat ze deze daden moesten vergelden. Het hele kruisvaardersleger werd ingezet voor de strijd. Volgens Willem van Tyrus was iedereen zo vastberaden om wraak te nemen dat ze er zeker van waren dat deze slag gewonnen zou worden. De troepen in Ashkelon konden de aanval dan ook niet tegenhouden en Willem van Tyrus schreef dat vrijwel iedere inwoner van Ashkelon op die dag in rouw moest zijn om een familielid. Dit alles speelde zich drie dagen na de slachting op de Tempeliers af. Na de aanval vroegen de bestuurders van Ashkelon om een wapenstilstand. Het voorstel werd aangenomen en zo konden beide partijen hun eigen doden met de eer begraven die ze toekwam.¹⁹

Na de wapenstilstand kwam het beleg al vrij snel tot een einde. Het zat niet mee voor de inwoners van Ashkelon. Ze hadden grote verliezen geleden en daar kwam nog een ander ongeluk bij. Willem van Tyrus schrijft dat veertig van de beste mannen van Ashkelon een boomstam droegen ter versterking van de muur. Een katapult van de kruisvaarders schoot een steen af die exact op deze boomstam terechtkwam, waardoor alle veertig mannen omkwamen door het gewicht van de steen en de boomstam. Dit alles bij elkaar zorgde ervoor dat de leiders van de stad de inwoners toespraken. In deze toespraak gaven ze aan dat ze wilden onderhandelen met de kruisvaarders. Door onderhandeling wilden ze proberen om de inwoners van Ashkelon een vrije doortocht naar Egypte te geven. De inwoners van Ashkelon stemden na deze lange periode van beleg maar wat graag in met het voorstel.²⁰

Na overleg tussen de koning en zijn aanvoerders kwamen ze tot een overeenkomst: de inwoners van Ashkelon hadden drie dagen om de stad te verlaten. De koninklijke vlag werd gehesen op de hoogste toren van Ashkelon. De inwoners van Ashkelon hadden geen drie dagen nodig. Bang als ze waren hadden ze de stad in twee dagen al verlaten. Onder begeleiding van spirituele liederen namen de koning en de patriarch samen met alle prinses van het koninkrijk de stad Ashkelon in.²¹ Boudewijn III had een grote slag geslagen. Niet alleen had hij de laatste verzetshaard in zijn koninkrijk het onderspit laten delven, daarnaast was er ook een grote hoeveelheid aan buit en hadden de kruisvaarders nu vrije doorgang naar Egypte.²² Zo werd 54 jaar na de eerste mogelijkheid om Ashkelon in te nemen de stad alsnog veroverd en was ook het laatste moslimbolwerk in het Heilige Land in handen van de kruisvaarders gevallen.

¹⁹ Ibidem, 228-230.

²⁰ Ibidem, 230-232 .

²¹ Ibidem, 232-233.

²² C. Tyerman, *God's War: A New History of the Crusades* (Londen, 2007) 346.

De ontwikkelingen van 1099 tot 1153

De inname van Ashkelon in 1153 vond niet zomaar plaats. In de periode daarvoor speelde er veel rond Ashkelon. Zoals in de inleiding ook al vermeld: Ashkelon was het enige moslimbolwerk binnen het grondgebied van de kruisvaarders. Ashkelon bleek voor zoveel last te zorgen dat de kruisvaarders in 1153 alsnog besloten om de stad in te nemen. In dit hoofdstuk zal er worden gekeken naar de gebeurtenissen die plaatsvonden tussen de slag bij Ashkelon in 1099 en de belegering van Ashkelon in 1153.

Verschillende fasen

Ellenblum benoemt in zijn boek *Crusader Castles and Modern Histories* drie verschillende fasen die de machtsverhoudingen tussen de kruisvaarders en de omliggende vijanden aangeven. Van deze drie fasen zijn voor dit onderzoek over Ashkelon voornamelijk de eerste twee van belang. De eerste fase die Ellenblum noemt beslaat de periode 1099-1115: de periode vlak na de kruistocht. Hij noemt dit de periode van frequente militaire ontmoetingen. In deze periode wisten de kruisvaarders hun posities steeds verder te versterken. Ze namen onder andere enkele kuststeden in. Ashkelon kregen ze echter niet in handen. Het was dan ook voornamelijk het zuiden waar het gevaar lag voor de kruisvaarders, aangezien de moslims hier een machtsbasis hadden binnen het territorium van de kruisvaarders. Maar ondanks dat hadden de kruisvaarders ook hier verschillende malen de dorpen en landerijen rondom de stad verwoest. Dat de kruisvaarders ook hier nog macht konden uitoefenen wijst er op dat beide zijden geen overmacht konden creëren.²³

Ashkelon wist zich in sterkte te handhaven doordat de garnizoenen die in Ashkelon gelegerd waren diverse malen per jaar werden afgelost door soldaten vanuit Egypte. Daarnaast bestond Ashkelon ook uit uitstekende defensieve bouwwerken. Ashkelon was namelijk een van de Fatimidisch Egyptische marinebases. De haven van Ashkelon werd dan ook vaak gebruikt door de Egyptische vloot, bijvoorbeeld voor het laden van goederen. Ook is bekend dat via de haven van Ashkelon meerdere malen per jaar soldaten en belegeringsmachines zijn afgezet door de Egyptische vloot.²⁴ Deze bevoorrading van soldaten en belegeringswerktuigen zorgde er voor dat het voor de kruisvaarders moeilijk was om het overwicht te krijgen in de omgeving van Ashkelon.

Volgens Ellenblum laat historisch bewijs inderdaad zien dat geen van beide partijen in staat was om het overwicht te krijgen in de strijd. Maar zowel de kruisvaarders als de moslims uit Ashkelon wisten gevoelige slagen toe te brengen aan de vijand, wat wil zeggen dat ze over voldoende slagkracht beschikten. Gedurende deze eerste periode, van 1099-1115, dreigde er dus continu van

²³ Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories*, 151.

²⁴ M. Hoch, "The Crusaders' Strategy Against Fatimid Ascalon and the 'Ascalon Project' of the Second Crusade", in: *The Second Crusade and the Cistercians* (New York, 1992) 119-130, 120.

beide kanten gevaar. Echter al in 1111 moest de gouverneur van Ashkelon een verdrag sluiten met de kruisvaarders, doordat zijn stad onder verschillende aanvallen te lijden had gehad. Dit verdrag weerhield de heersers van Ashkelon er niet van om in 1115 een poging te wagen om de kruisvaarders in de rug te treffen. Dit op het moment dat het kruisvaardersleger zich opmaakte voor een slag in het noorden. De moslims uit Ashkelon vielen Jaffa tweemaal aan. Toch wisten de inwoners van Jaffa zonder het kruisvaardersleger deze aanvallen af te slaan.²⁵

Het was in de tweede fase dat de kruisvaarders steeds meer de overhand kregen in het zuiden. Deze fase liep van 1115-1167 en wordt door Ellenblum een periode van relatieve veiligheid genoemd. Rond 1115 hadden de kruisvaarders hun grip op het Heilige Land eindelijk gevonden en vanaf dat moment waren ze in staat om de omringende vijanden lastig te vallen. Vanaf dat moment zijn er dan ook verschillende expedities geweest, waarvan sommige diep tot in vijandelijk terrein binnendrongen.²⁶ Dat laat zien dat de kruisvaarders steeds meer de overmacht kregen en vol vertrouwen die overmacht ook gebruikten om aanvallen op te zetten.

Ashkelon bleef echter een centrum van verzet tegenover de kruisvaarders. Waar de periode van 1115-1167 een vrij rustige periode bleek te zijn voor de kruisvaarders bleven de inwoners van Ashkelon een continu gevaar in het zuiden tot aan 1153. De tactiek die de heersers van Ashkelon toepasten in 1115 bleek ook in de tweede fase veelvuldig van pas te komen: aanvallen wanneer het kruisvaardersleger zich voorbereidde op een expeditie. In 1124 werd deze tactiek opnieuw toegepast. Het kruisvaardersleger hield zich bezig met de belegering van Tyrus, een stad gelegen in het hedendaagse Libanon. Doordat het kruisvaardersleger zich in het noorden ophield hadden de inwoners van Ashkelon een vrije doortocht naar Jeruzalem. In Jeruzalem en omstreken waren echter genoeg personen om de stad te verdedigen, maar het dorp Birra in de buurt moest het ontgelden. En ook nadien bleven de inwoners van Ashkelon soortgelijke aanvallen uitvoeren, terwijl ze daarnaast ook reizigers en geïsoleerde dorpen aanvielen.²⁷

Het was dus niet zo dat de inwoners van Ashkelon een groot offensief konden starten, maar ze hielden zich vooral bezig met kleine aanvallen waarbij dorpen en landerijen verwoest werden. Door deze verwoestingen probeerden ze het moraal onder de bevolking binnen de kruisvaardersgebied te laten dalen. Dit valt ook te zien aan het feit dat de inwoners van Ashkelon erom bekend stonden dat ze groepen vormden om reizigers te overvallen. Verschillende pelgrims hebben geschreven over de aanvallen van de inwoners van Ashkelon. Zo zou de weg naar Hebron erg gevaarlijk zijn geweest. Ondanks de periode van relatieve veiligheid was het lastig voor de

²⁵ Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories*, 151-152.

²⁶ Ibidem, 155.

²⁷ Ibidem, 155.

kruisvaarders om dit soort groepen aan te pakken.²⁸ Bekend is dat de Orde van de Tempeliers in 1118 is opgericht. Oorspronkelijk bestonden de Tempeliers uit ridders die pelgrims in het Heilige Land wilden beschermen. Het is heel waarschijnlijk dat de Tempeliersorde onder andere is opgericht vanwege de aanvallen die de inwoners van Ashkelon uitvoerden op pelgrims.

Het waren uiteraard niet enkel de moslims vanuit Ashkelon die dergelijke aanvallen uitvoerden. Ook de kruisvaarders waagden zich regelmatig op vijandelijk gebied om daar buit te veroveren en een spoor van verwoesting achter laten. Het is dus lastig te bepalen welk van beide zijden de overmacht had in het zuiden. Er zijn echter goede aanwijzingen te vinden dat de kruisvaarders ook in het zuiden aan de macht waren. Zo gingen de kruisvaarders uit van hun eigen militaire superioriteit. Dat valt te zien aan het feit dat de kruisvaarders overgingen tot het weggeven van dorpen en landerijen in vijandelijk gebied aan christelijke heren. Willem van Tyrus schrijft dat enkel de nieuwe rekruten de aanwezige kruisvaarders durfden aan te vallen. De veteranen zouden zich er al niet meer aan wagen.²⁹ Ook dat laat zien hoe de machtsverhoudingen lagen. Daarnaast doet het denken aan de belegering van Ashkelon, waar Willem van Tyrus ook schrijft dat enkel de Egyptische rekruten de strijd durfden aan te binden met het belegeringsleger.

Fortenbouw

Tijdens de regeringsperiode van Fulco V van Anjou, koning van Jeruzalem van 1132 tot 1142, nam de macht van de kruisvaarders steeds verder toe. De zuidelijke kustlijn, bij Ashkelon, lag in puin omdat de kruisvaarders daar keer op keer hun macht lieten gelden. Dit deden zij door de gebieden binnen te vallen en alles te verwoesten. De stad Ashkelon wist zich echter te handhaven. Dit was mogelijk doordat ze steun ontvingen van de Fatimidische heersers in Egypte.³⁰ De steun kwam soms echter ook uit onverwachte hoek. Hugo II, graaf van Jaffa, kwam in opstand tegen koning Fulco. Tijdens deze opstand sloot hij een verbond met de gouverneur van Ashkelon. Dit verbond leidde er toe dat de soldaten vanuit Ashkelon steeds dieper in het territorium van de kruisvaarders aanvallen konden plegen.³¹ Nadat koning Fulco de graaf van Jaffa verslagen had, moest hij ook met een antwoord komen ten opzichte van Ashkelon. Dit antwoord kwam er in de vorm van een ring van forten. Deze forten werden gebouwd op strategische plekken: langs wegen die vaak werden gebruikt voor infiltratie of een invasie. Het waren de volgende forten: Betgibelin, Blanchgarde, Ibelin en Gaza.³²

De bouw van deze forten laat ook weer zien hoe de machtsverhouding tussen Ashkelon en de kruisvaarders lag. De bouw van Blanchgarde in 1142 zou volgens Willem van Tyrus laten zien dat

²⁸ Ibidem, 161

²⁹ Ibidem, 156.

³⁰ Ibidem, 113.

³¹ Hoch, "The Crusaders' Strategy Against Fatimid Ascalon", 121.

³² Ellenblum, *Crusader Castles and Modern Histories*, 113.

de macht van de stad aan het afbrokkelen was. Het fort bij Gaza liet al helemaal zien dat het bijna gedaan was met Ashkelon. Gaza lag namelijk op de route van Ashkelon naar Egypte. Het fort dat daar gebouwd werd zou de verbinding tussen deze twee gebieden ernstig verstoren.³³ De forten die werden gebouwd hadden verschillende functies: allereerst kon er vanuit de forten toezicht worden gehouden op de bewegingen die er waren vanuit de stad. Ten tweede konden de forten worden toegewezen aan kruisvaardersheren. Deze edelen konden op hun beurt vanuit het fort kolonisatie in het gebied bedrijven. En als laatste functioneerden de forten ook als logistieke en operationele bases die konden worden gebruikt bij aanvallen op Ashkelon. Het waren geen grote forten, maar relatief klein en vierkant.³⁴

De bouw van de verschillende forten rondom Ashkelon speelde ook een belangrijke rol tijdens de Tweede Kruistocht (1145-1149). De drie koningen, Boudewijn III van Jeruzalem, Koenraad III van Duitsland en Lodewijk VII van Frankrijk, wilden na het mislukte beleg van Damascus doortrekken naar Ashkelon om de kruistocht toch nog tot een succes te maken. Doordat de stad Ashkelon in de periode na de Eerste Kruistocht voor veel problemen had gezorgd, was het een belangrijk doel. Er werd onderling gediscussieerd: men zei dat de stad niet ver van de route lag en dat Ashkelon waarschijnlijk makkelijk en snel ingenomen kon worden. Aan het eind trokken enkele edelen uit Jeruzalem zich terug, waardoor het plan toch niet werd doorgezet.³⁵

Dat deze edelen zich genoodzaakt voelden om het plan niet door te zetten kan meerdere redenen gehad hebben. Zo kan het zijn dat ze de strategie van de ring van forten beter vonden dan een aanval op Ashkelon. Bronnen wijzen uit dat er in de periode van de bouw van de forten geen enkele poging is ondernomen om Ashkelon in te nemen. Daarnaast was er in 1148 geen vloot voor handen. Een blokkade op zee zou dus onmogelijk zijn, terwijl Ashkelon juist vanaf zee door het Fatimidisch Egypte werd bevoorrad. Al met al zou het dan waarschijnlijk geen snelle en makkelijke overwinning geworden zijn voor de kruisvaarders.³⁶

Met de kennis die we nu hebben weten we dat het uiteindelijk in 1153 alsnog een succes is geworden. Met de verovering van Ashkelon werd de periode van relatieve veiligheid (1115-1167) nog veiliger. Het laatste en grote moslimbolwerk was opgerold en nu was er binnen het grondgebied van de kruisvaarders, nog meer dan eerst, een relatieve veiligheid. In dit tweede hoofdstuk is wel duidelijk geworden dat Ashkelon voor een continue dreiging heeft gezorgd in de periode tussen 1099 en 1153. Uiteindelijk met de inname van Ashkelon in 1153 werd de rust en vrede in het Heilige Land voorlopig geconsolideerd, maar wat was de reden dat Ashkelon niet al in 1099 werd ingenomen?

³³ Ibidem, 156.

³⁴ Hoch, "The Crusaders' Strategy Against Fatimid Ascalon", 122.

³⁵ Ibidem, 123-124.

³⁶ Ibidem, 124.

De slag bij Ashkelon

In de inleiding van deze scriptie werden verschillende redenen aangedragen om het belang van de inname van Ashkelon aan te geven. Ashkelon was een belangrijk centrum en tevens strategisch gelegen: een ideale uitvalsbasis in het zuiden van het Heilige Land. Toch vond er tijdens de Eerste Kruistocht geen inname plaats. In dit hoofdstuk wil ik gaan bekijken wat er dan wel plaatsvond rondom Ashkelon, tijdens de Eerste Kruistocht.

Voor de veldslag

Na de verovering van Jeruzalem op 15 juli 1099 bleek er dat er nog een veldslag kwam voor de kruisvaarders. De Fatimidische heerser uit Egypte, vizier al-Afdal, trok op met een groot leger vanuit Egypte. Dit was een nieuwe bedreiging voor de nog wankelende overheersing van de kruisvaarders in het Heilige Land. De uitgeputte kruisvaarders waarvan er al velen waren gestorven door honger, ziekte en in de strijd moesten nog eenmaal laten zien waartoe ze in staat waren, ook al was de vorige slag bij Jeruzalem nog maar net achter de rug.³⁷ Er moest een snelle beslissing worden genomen. Overgave was geen optie na alles wat de kruisvaarders tijdens de kruistocht hadden gedaan ten opzichte van de moslims, bijvoorbeeld de massamoord op moslims na de verovering van Jeruzalem. Er waren maar twee oplossingen, of verschansen achter de vestingmuren van Jeruzalem of de vijand tegemoet gaan en het laten komen tot een beslissende veldslag.³⁸

Een tactiek was snel bedacht, maar misschien wel de belangrijkste problemen voor Godfried lagen in het feit dat veel van zijn strijders klaar waren om naar huis te gaan. Jeruzalem, het doel van de kruisvaarders, was veroverd en Godfried zou dan ook met iets moeten komen om zijn soldaten weer in de strijd te betrekken. Een lokale christelijke gemeenschap beweerde dat ze in het bezit waren geweest van een onderdeel van het Ware Kruis, waar Jezus aan gekruisigd zou zijn. Als Godfried dit in zijn bezit kon krijgen, zou hij de meeste strijders weer voor zijn doel kunnen winnen. Na aandringen kreeg Godfried een Syriër zo ver om hem de plek te wijzen waar het gedeelte van het Heilige Kruis lag. Hij leidde Arnulf, de eerste patriarch van Jeruzalem, naar een verlaten huis, waar in een donkere hoek het gedeelte van het Kruis verborgen zou liggen. Met deze relik zou Godfried zijn strijders weer warm hebben gekregen voor de belangrijke en beslissende veldslag tegen de Fatimiden.³⁹

Een beslissende veldslag kwam echter ongelegen voor de kruisvaarders. Er bestond namelijk onenigheid tussen de verschillende facties. De nieuwe heerser over Jeruzalem, Godfried van Bouillon, wist de kruisvaarders niet bij elkaar te krijgen. Dit was te wijten aan de kwestie die had

³⁷ J. Rubenstein, *Armies of heaven* (New York, 2011) 305.

³⁸ T. Asbridge, *The First Crusade: A new history* (Oxford, 2004) 323.

³⁹ Rubenstein, *Armies of heaven*, 306.

gespeeld rondom Jeruzalem. De keus voor eerste koning van Jeruzalem was gevallen op Godfried van Bouillon, maar hier was Raymond IV van Toulouse zeer ontevreden mee. Raymond IV van Toulouse werd gezien als de toekomstige leider van de kruistocht en hij vond dat hij het recht had om koning te worden van Jeruzalem.⁴⁰ Deze onenigheid leidde er toe dat Raymond IV van Toulouse niet wilde optrekken met Godfried van Bouillon. Zelfs nadat er Fatimidische verkenners werden opgepakt bij de kust was hij nog niet bereid om zich aan te sluiten bij Godfried. Deze verkenners hadden na een verhoor toegegeven dat af-Afdal zich op een confrontatie voorbereidde bij Ashkelon. Ashkelon lag slechts tachtig kilometer ten zuiden van Jeruzalem en Godfried begreep dat hij doortastend moest zijn om het gevaar af te wenden.⁴¹

Op 9 augustus 1099 trok Godfried de stad Jeruzalem uit met zijn troepen en die van Robrecht II van Jeruzalem. Dit deed hij zonder Raymond IV van Toulouse en Robert van Normandië die beiden weigerden. De troepen van Godfried trokken blootvoets de stad uit. Hierbij werden ze ondersteund door de patriarch en het reliek van het Heilige Kruis. De kruisvaarders waren echter gedoemd te falen als men niet als één blok optrad tegen Fatimidische leger. Godfried deed dan ook nog een laatste oproep richting de achterblijvers. Voor hem was er geen twijfel meer dat het tot een treffen zou komen. Onder druk van hun volgers trokken Raymond IV van Toulouse en Robert van Normandië uiteindelijk op 10 augustus ook op richting Ashkelon. De verdediging van Jeruzalem was nu ver beneden bezetting. Bij een verlies zou de stad zeker weer in handen van de moslims vallen.⁴²

Het kruisvaardersleger was zeer ervaren. De meeste soldaten hadden meerdere veldslagen en belegeringen meegemaakt. Hoewel het leger veel ervaring met zich meebracht moet de verdeeldheid tussen de leiders voelbaar geweest zijn in de lagere rangen. Nadat Godfrieds leger was herenigd met de legers van Raymond IV en Robert had het een grootte van 1.200 ridders en 9.000 man voetvolk. Nadat er een groep Fatimidische spionnen was gevangen genomen, wisten de kruisvaarders informatie te verkrijgen over de grootte van het leger van vizier af-Afdal en over zijn tactiek. Af-Afdal had een leger van minsten 20.000 man op de been gebracht. Zijn leger bestond uit onder andere zware cavalerie. De kruisvaarders waren dus ver in de minderheid en moesten snel een effectieve tactiek bedenken, want af-Afdal zou de volgende dag al optrekken richting Jeruzalem volgens zijn spionnen.⁴³

⁴⁰ Asbridge, *The First Crusade*, 321.

⁴¹ Ibidem, 324.

⁴² Ibidem, 324.

⁴³ Ibidem, 325.

De slag bij Ashkelon

Godfried van Bouillon wist dat hij een erg goede tactiek moest bedenken om het Fatimidenleger te kunnen verslaan. 20.000 man tegenover iets meer dan 10.000 man was een duidelijke en, in een veldslag, allesbepalende minderheid. De kruisvaarders kwamen dan ook tot overeenstemming dat alleen het element van verrassing hoop zou kunnen bieden op een overwinning. Er werd besloten om voor zonsopkomst op 12 augustus de aanval in te zetten. Op die manier zou het nog slapende leger van af-Afdal een harde slag toegediend kunnen worden. Raymond IV van Toulouse zou de rechterflank bezetten, Godfried van Bouillon de linkerflank en Robert van Normandië en Robrecht II van Jeruzalem het centrum.⁴⁴

Bij het licht van de eerste zonnestrallen van 12 augustus 1099 viel het kruisvaardersleger aan. Af-Afdal had het niet zien aankomen, omdat hij niet voldoende verkenners had gepositioneerd. De kruisvaarders troffen het Egyptische leger voor de noordelijke muren van Ashkelon, waar ze hun kamp hadden opgeslagen.⁴⁵ Robert van Normandië wist met zijn troepen midden in het kamp te komen waar hij al-Afdal's persoonlijke standaard en veel van zijn bezittingen te pakken kreeg. Raymond IV joeg de Fatimiden aan de kant van de zee achterna, waardoor velen omkwamen door verdrinking.⁴⁶ Fulcher of Chartres schrijft dat veel vijanden in hun vlucht de bomen inkloppen, waar ze door boogschutters werden uitgeschoten. Volgens hem werden de Fatimiden aan alle kanten weggevaagd. Degenen die het overleefden probeerden de veilige muren van de stad Ashkelon te bereiken.⁴⁷ Het Fatimidische leger kwamen deze eerste schok niet te boven. Nadat het leger op de vlucht was geslagen, was de overwinning voor het kruisvaardersleger zeker.

De vizier af-Afdal vluchtte ook met zijn gevolg naar de veilige stadsmuren van Ashkelon. Mede doordat hij niet verwacht had dat het kruisvaardersleger de moed zou hebben om zijn grote leger aan te vallen was de slag verloren. Een groot gedeelte van zijn leger was gedood en de rest gevlucht. Er zat voor de vizier niets anders op dan weer terug te trekken naar Egypte. Dit deed hij overzee.⁴⁸ Voor de kruisvaarderstroepen was er nu de mogelijkheid om zich tegoed te doen aan alle rijkdommen die de Egyptische troepen met zich hadden meegebracht. Robert van Normandië had de persoonlijke bezittingen van af-Afdal al te pakken gekregen, maar er was meer goud, zilver, kleding en edelstenen. Fulcher of Chartres schrijft over de soorten edelstenen die ze vonden in het Fatimidische kamp: jaspis, saffier, robijn, smaragd, sardonyx, sardis, chrysoliet, beril, topaas, chrysopraas, hyacint en amethyst. Het is echter goed om te realiseren dat al deze edelstenen ook worden opgenoemd in het Bijbelboek Openbaringen door Johannes. Het is dus goed mogelijk dat het

⁴⁴ Ibidem, 325.

⁴⁵ C. Tyerman, *God's War*, 160.

⁴⁶ Asbridge, *The First Crusade*, 325.

⁴⁷ Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem 1095-1127*, 126-127.

⁴⁸ Asbridge, *The First Crusade*, 326.

noemen van deze edelstenen een verwijzing is geweest naar dit Bijbelboek en meer moet benadrukken welke rijkdommen aanwezig waren.⁴⁹ Ook al was de aanwezigheid van deze edelstenen niet zeker, de buit zou toch zo groot geweest zijn dat de kruisvaarders niet alles konden meenemen. Volgens Fulcher van Chartres gingen de kruisvaarders over tot het verbranden van het tentenkamp, allerlei wapens en andere spullen die ze achter moesten laten.⁵⁰

Ontwikkelingen na de veldslag

De inwoners en soldaten van de stad Ashkelon waren bang geworden na de verpletterende nederlaag die het Fatimidische leger had geleden. Al snel probeerden ze tot een overeenstemming te komen met de kruisvaarders. De inwoners van Ashkelon wilden de stad overgeven. De overgave van de stad kon echter alleen tot stand komen als de stad werd overgegeven aan Raymond IV van Toulouse. Raymond was namelijk de enige heer die zijn belofte van een vrije en veilige doorgang niet had gebroken tijdens de verovering van Jeruzalem. Godfried was echter bang dat Raymond een eigen enclave zou beginnen rondom Ashkelon en wilde dus niet akkoord gaan met de voorwaarden van Ashkelon.⁵¹ Doordat de kruisvaarders niet in staat waren om hun verdeeldheid opzij te zetten, lieten ze dus een ideale kans liggen om een belangrijk strategisch punt te bemachtigen. Zoals in de vorige hoofdstukken te lezen viel zouden ze deze kans pas weer krijgen na veel verwoestingen en bloedvergieten.

⁴⁹ Rubenstein, *Armies of heaven*, 310.

⁵⁰ Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem 1095-1127*, 128.

⁵¹ Asbridge, *The First Crusade*, 326.

Conclusie

Met de inname van Ashkelon kwam er voor de kruisvaarders een einde aan meer dan vijftig jaar verzet vanuit deze stad. De inwoners van de stad hadden zich in deze vijftig jaar meerdere malen laten gelden. Zoals in de inleiding en in hoofdstuk twee beschreven staat, was Ashkelon een belangrijk, strategisch centrum. Gelegen in het zuiden, waardoor het zorgde voor een verbinding met Egypte. Het Fatimidisch kalifaat dat daar gevestigd was zorgde er voor dat de inwoners Ashkelon zich voor lange tijd konden handhaven binnen het grondgebied van de kruisvaarders. De Fatimiden zorgden namelijk voor nieuwe rekruten en allerlei soorten wapens.

Deze handhaving binnen het grondgebied van de kruisvaarders speelde zich op meerdere vlakken af. De inwoners van Ashkelon vormden een continue bedreiging voor pelgrims die zich op de wegen rondom Ashkelon begaven. Daarnaast gingen ze ook meerdere malen op oorlogspad wanneer het kruisvaardersleger zich voorbereidde op een expeditie. Al met al zorgde dit er voor dat zowel de kruisvaarders als de moslims uit Ashkelon geen overmacht wisten te krijgen in de strijd. Dit veranderde echter rond 1130. De koning van Jeruzalem, Fulco V van Anjou, zorgde ervoor dat de machtsverhouding in het voordeel van de kruisvaarders kwam te liggen. Na de opstand van Hugo II, de graaf van Jaffa, die een verbond sloot met Ashkelon, was Fulco V genoodzaakt om de macht van Ashkelon in te perken. Dit deed hij door middel van de bouw van een ring van forten: Betgibelin, Blanchgarde, Ibelin en Gaza.

Zoals in de inleiding ook al werd geschreven roept dit alles de vraag op waarom de kruisvaarders niet eerder dan in 1153 overgingen tot een inname van Ashkelon. Was dit al in 1099 gebeurd, na de Eerste Kruistocht, was er een hoop ellende en bloedvergieten voorkomen. Uit het derde hoofdstuk is echter duidelijk geworden dat er ten tijde van de Eerste Kruistocht geen eensgezindheid was onder de aanvoerders van de kruistocht. De slag bij Ashkelon in 1099 werd gewonnen door de kruisvaarders, maar het had niet veel gescheeld of Godfried van Bouillon had alleen moeten optrekken tegen het Fatimidische leger. Dit alles viel te wijten aan het feit dat er onenigheid geweest was tussen de leiders van de kruistocht over wie de eerste koning van Jeruzalem moest worden. Uiteindelijk was de keuze gevallen op Godfried van Bouillon, maar dit had er voor gezorgd dat Raymond IV van Toulouse zich achtergesteld voelde.

Door deze 'koningskwestie' was het net overwonnen Jeruzalem na zeer korte tijd alweer in gevaar, maar gelukkig voor Godfried kwam Raymond IV hem toch te hulp tijdens de veldslag bij Ashkelon. Nadat de kruisvaarders door een verrassingsaanval het Fatimidische leger op de vlucht hadden doen slaan werd hen Ashkelon aangeboden door de inwoners van de stad. Maar de stad werd geweigerd. Godfried en Raymond IV kwamen namelijk niet over hun eerdere ruzie heen.

Godfried vertrouwde de stad niet aan Raymond IV toe, omdat hij dacht dat Raymond IV een eigen machtsbasis zou gaan vormen rondom Ashkelon.

De stad werd de kruisvaarders dus aangeboden maar ze sloegen het af, omdat Godfried en Raymond IV zich niet over hun geschil heen konden zetten. Of ze hetzelfde hadden gedaan als ze wisten dat deze beslissing er toe zou leiden dat pas vijftig jaar later, na veel bloedvergieten, Ashkelon alsnog ingenomen zou worden is uiteraard niet te raden. Wat wel duidelijk is dat in de jaren na 1099 geen grootscheepse pogingen werd ondernomen om de stad in te nemen, waarschijnlijk doordat Ashkelon zich door de Fatimidische steun gesterkt wist. Waarschijnlijk hadden de kruisvaarders niet voldoende manschappen om de stad te kunnen aanvallen. De kruisvaarders wisten dat Ashkelon bij een belegering zou worden ontzet door de Egyptische troepen, zoals dat gebeurde bij de belegering van Ashkelon in 1153.

Toch hadden de kruisvaarders wel eerder het idee gehad om de stad in te nemen. Zo wilden Boudewijn III van Jeruzalem, Koenraad III van Duitsland en Lodewijk VII van Frankrijk na de mislukte Tweede Kruistocht doortrekken naar Ashkelon om alsnog een succes te kunnen maken van de kruistocht. Wederom was er onenigheid tussen de kruisvaarders, wat er toe leidde dat de plannen niet werden doorgezet. De edelen uit Jeruzalem vertrouwden meer op hun nieuwe aanpak, de bouw van forten rondom Jeruzalem. Dit toont aan dat deze edelen Ashkelon eerst wilden verzwakken, door het af te scheiden van Egypte. Pas nadat dit gebeurd was, werd nog geen vier jaar later de stad alsnog aangevallen. Ditmaal met succes: na een belegering van nog geen acht maanden werd Ashkelon ingenomen.

Al met al is er dus een goede verklaring waarom Ashkelon niet voor 1153 werd ingenomen. In 1099 kregen de kruisvaarders de stad aangeboden, maar sloegen ze het aanbod af vanwege onderlinge onenigheid. In de jaren die daarop volgden zal deze onenigheid tussen Godfried van Bouillon en Raymond IV van Toulouse gebleven zijn. Na de Eerste Kruistocht zullen veel kruisvaarders het Heilige Land weer verlaten hebben, waardoor het onmogelijk werd om Ashkelon in te nemen. De stad had namelijk zelf de beschikking over voldoende wapens en rekruten vanuit Egypte. Pas nadat de ring van forten rondom Ashkelon heen gelegd was, werd het mogelijk voor de kruisvaarders om de stad te belegeren. Door de stad af te sluiten van de buitenwereld was het aangewezen op aanvoer over zee. In 1153, anders dan na de Tweede Kruistocht, beschikten de kruisvaarders over een vloot waardoor ze Ashkelon vanaf alle kanten konden aanvallen. Dit zorgde ervoor dat Ashkelon, ondanks de komst van Egyptische hulpstroepen, op 22 augustus 1153 uiteindelijk in handen van de kruisvaarders kwam.

Door het onderzoek naar hoe Ashkelon het meer dan vijftig jaar heeft volgehouden binnen het territorium van de kruisvaarders kwam ik terecht in een onderwerp waarover veel historici hebben geschreven. Niemand echter leek het onderwerp specifiek behandeld te hebben. Hoch heeft

een artikel gewijd aan Ashkelon, maar hij behandelt voornamelijk de periode tussen 1099 en 1153. Hierbij heeft hij geschreven over welke strategieën de kruisvaarders hebben toegepast ten opzichte van Ashkelon. Wat mij opviel was dat de inname van Ashkelon door vrijwel niemand uitgebreid beschreven is. Dit in tegenstelling tot de slag bij Ashkelon. Ellenblum geeft in *Crusader Castles and Modern Histories* een korte beschrijving van de inname in 1153, maar hierbij richt hij zich voornamelijk op de belegeringstechnieken. Verder is er naar mijn weten nog geen goede analyse van hoe Willem van Tyrus heeft geschreven over de inname in 1153. Deze belegering in 1153 zou nog verder onderzocht kunnen worden. Al met al was Ashkelon een interessant onderwerp om over te lezen en te schrijven. Dat de inwoners van Ashkelon meer dan vijftig jaar verzet konden bieden aan de kruisvaarders blijft een intrigerend onderwerp.

Bibliografie

Primaire bronnen

- ❖ Fulcher of Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem 1095-1127*, vert. H.S. Fink (Knoxville, 1969).
- ❖ William of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the Seas*, vert. A.C. Krey, E. Atwater, W. Babcock en C. August (New York 1943).

Secundaire bronnen

- ❖ Asbridge, T., *The First Crusade: A new history* (Oxford 2004).
- ❖ Ellenblum, R., *Crusader Castles and Modern Histories* (Cambridge 2007).
- ❖ Hoch, M., "The Crusaders' Strategy Against Fatimid Ascalon and the 'Ascalon Project' of the Second Crusade", in: *The Second Crusade and the Cistercians* (New York 1992) 119-130.
- ❖ Riley-Smith, J., *The atlas of crusades* (New York 1991).
- ❖ Rubenstein, J., *Armies of heaven* (New York 2011).
- ❖ Tyerman, C., *God's War: A New History of the Crusades* (Londen 2007).